

Guia didàctica

La Marta està contenta

Educació infantil

En Kidane té un tresor

Cicle inicial de primària

Intermón Oxfam

L'any 2000, les Nacions Unides van signar la Declaració del Mil·lenni, en la qual es van comprometre a complir els 8 Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), com un primer pas per reduir la pobresa extrema a la meitat el 2015.

Per a exigir als països que compleixin els seus compromisos, més de 400 organitzacions membres de la Coordinadora estatal d'ONGD, entre aquestes Intermón Oxfam, ens hem sumat a la campanya Pobresa Zero.

Guia didàctica per al professorat
Educació infantil i cicle inicial

Direcció de la col·lecció: Raquel León
Coordinació de l'autoria: Gemma Bello i Montse Riera

Consell assessor: M. Àngels Alié, Carme Batet, Mireia Claverol, Núria Ensesa, Marga Florensa, Israel García, Joan Pere Guzmán, Laura Martí, M. Jesús del Olmo, José Palos, Desiderio de Paz, Ferran Polo, Patricia Quijano, Maria Rico, Teresa Riera, M. Lluïsa Ruiz.

Coordinació de producció: Elisa Sarsanedas
Disseny de la coberta i interiors: Lluís Torres

1a edició: juliol de 2006
© Autoria: Ester Casals
© Il·lustracions: Àngel Sauret
© Intermón Oxfam
Roger de Llúria, 15. 08010 Barcelona
Tel 93 482 07 00. Fax 93 482 07 07
info@IntermonOxfam.org

ISBN: 84-8452-427-2
Dipòsit legal: B.46.868-2006
Producció: Editorial Octaedro
Impressió: Anman, Gràfiques del Vallès
Imprès a Espanya

Índex

1	Introducció general	5
2	Objectius i continguts	6
3	Metodologia de treball	7
4	Apunts referencials dels dos cicles	8
5	Les històries de la Marta i en Kidane	10
6	Activitats d'aprenentatge per al segon cicle d'educació infantil .	13
7	Activitats d'aprenentatge per al cicle inicial de primària	25
8	Activitats complementàries per als dos nivells	39

1 Introducció general

Les dues històries que s'expliquen en els quaderns ens permeten tractar el tema de la pobresa des de dos vessants ben diferents: la pobresa del Nord i la pobresa del Sud. En una de les històries es mostra un moment puntual de pobresa relativa en què estan satisfetes les necessitats bàsiques però hi ha un problema de manca d'oportunitats en el camp laboral. En l'altra història es dibuixa una pobresa absoluta i radical en què es fan paleses la manca d'oportunitats, la falta de coresponsabilitat, la desigualtat, l'exclusió i la impossibilitat de satisfer les necessitats bàsiques per viure.

Abordem el tema de la pobresa en nens i nenes tan joves, d'edats compreses entre el segon cicle d'educació infantil i el primer cicle d'educació primària, per diverses raons. En primer lloc, el tema de la pobresa és una realitat que viuen moltes persones i que arriba als nostres infants de ben petits i per diferents canals: mitjans de comunicació, vivència pròpia, coneixement de persones afectades, etc. Aquestes informacions solen arribar als nens i les nenes sense anar acompanyades de cap reflexió o bé amb comentaris tòpics i reduccionistes que diuen que sempre hi haurà pobres, que és un fenomen inevitable, que és un problema del Sud, que a nosaltres mai no ens passarà. Cal que els nostres nens i nenes comencin a conèixer el tema de la pobresa i tot el que l'envolta per poder reflexionar sobre aquest fenomen, sobre les causes, les conseqüències i els sentiments i les vivències que se'n deriven. Ja sabem que els nens i les nenes es qüestionen tot allò que viuen, veuen i senten, que es fan preguntes i que no sempre és fàcil parlar de segons quins temes.

El quadern del segon cicle d'educació infantil gira al voltant de la Marta, una nena de cinc anys, i d'una situació d'atur que viuen els seus pares. En el quadern del primer cicle d'educació primària ens trobem amb en Kidane, un nen etiop de set anys que viu en una zona tan afectada per la sequera que la seva família i els seus veïns es veuen obligats a marxar-ne i a buscar un altre lloc per poder viure.

En les dues històries es donen informacions i continguts concrets, però totes dues estan basades en els sentiments i en el foment de l'empatia. Pensem que els nostres infants entendran millor aquesta realitat si partim de sentiments que ells hagin pogut sentir i experimentar, i que a partir d'aquests sentiments intentin entendre què viuen i com se senten la Marta i en Kidane.

La guia didàctica que teniu a les mans us permetrà conèixer a fons cadascuna de les històries i, a més, presenta una sèrie d'activitats que us ajudaran a aprofundir sobre alguns aspectes de la pobresa i les seves conseqüències i també a abordar el gran espectre que s'obre a l'hora de buscar solucions a aquesta dura realitat.

2

Objectius i continguts

Objectius

- Aprofundir sobre el tema de la pobresa a partir de situacions concretes i partint del concepte de pobresa com a falta d'oportunitats.
- Conèixer, entendre i valorar que hi ha necessitats bàsiques per poder créixer i viure amb dignitat.
- Promoure un aprenentatge significatiu tant a partir dels conceptes previs de l'alumnat com a partir de la comprensió del significat de la història explicada i treballada.
- Treballar l'empatia, el respecte i els sentiments com a mecanisme cognitiu per entendre les vivències que s'expliquen.
- Entendre les causes i les conseqüències de la pobresa i sensibilitzar l'alumnat respecte als drets humans.
- Promoure l'aprenentatge cooperatiu i fomentar la col·laboració i la participació en les activitats que es proposen.
- Potenciar i mostrar la capacitat de formular preguntes sobre aquells esdeveniments que susciten curiositat i proposar de buscar solucions a problemàtiques concretes.

Continguts

Actituds, normes i valors

- El coneixement, la reflexió, el respecte i la valoració de diferents realitats que ens permeten aprofundir en situacions de falta d'oportunitats.
- L'empatia amb les vivències i la realitat dels protagonistes.
- L'aprofundiment en valors com la coresponsabilitat, el compromís, la solidaritat, el respecte, la superació i la valoració dels drets humans.
- L'interès per participar i fer-se entendre.
- La predisposició i l'interès en l'inici de la cerca de solucions davant de situacions problemàtiques concretes.

Conceptes

- La pobresa, les seves causes i conseqüències, com a falta d'oportunitats.
- La reflexió al voltant dels sentiments de tristesa, alegria, enyorament, por, preocupació, etc.
- L'anàlisi i l'aprofundiment en diferents conceptes relacionats amb la família, l'amistat, la salut, l'escolaritat, etc.
- L'autoconeixement i el coneixement de l'altre a partir dels conceptes previs de l'alumnat.
- La cerca de solucions davant dels problemes.

Procediments

- Obtenció d'informació a partir de diferents mitjans: text, il·lustracions, diàleg, etc.
- Expressió oral, escrita i gràfica dels conceptes treballats.
- Anàlisi i reflexió dels temes presentats mitjançant preguntes, dibuixos, jocs, etc.
- Elaboració de conclusions a partir d'exercicis de dibuix, diàleg, cerca d'objectes, correspondència, identificació i cerca de diferències, trencaclosques, seqüenciació, valoració, acabament de frases, treballs manuals, elaboració d'aliments, etc.

3

Metodologia de treball

El conjunt d'aquesta guia didàctica i els dos quaderns de treball formen el material adreçat, principalment, al segon cicle d'educació infantil (de 3 a 6 anys) i al cicle inicial d'educació primària (de 6 a 8 anys), i s'argumenten en la línia de l'educació en valors. El conjunt del material pretén oferir, d'una banda, unes eines que ajudin a potenciar l'interès, la comprensió i l'anàlisi envers la temàtica concreta que aquí s'exposa i, d'altra, experiències de vida que no tenen per què coincidir amb les que ha viscut o viu l'alumnat. Es basa en la seva pròpia experiència i es fan contínues referències als seus coneixements, vivències, percepcions, etc.

Els quaderns proposen dues tasques paral·leles: d'una banda, ens mostren la història dels protagonistes i, de l'altra, ens presenten una sèrie d'activitats que ens permeten aprofundir en els conceptes i els temes que van apareixent al llarg de la història. El quadern de treball d'infantil està pensat perquè les activitats es treballin seguint el relat del conte, i al costat de cada imatge hi ha la proposta d'una activitat. En el quadern d'inicial es canvia l'estructura ja que primer es presenta tota la història i a continuació vénen les activitats. Pensem que a infantil la interrelació d'imatge i activitat pot reforçar la comprensió dels continguts que s'han de treballar; en canvi, al cicle inicial, encara que també hi ha una estreta relació entre història i activitats, no cal que el referent visual hi sigui tant present i, a més, es reforça que puguin llegir la història els nens sols, com un conte.

La guia didàctica detalla la història de la Marta i d'en Kidane. Així mateix presenta, pas a pas, l'aplicació didàctica de cada una de les il·lustracions de les activitats que apareixen als quaderns, i proposa activitats complementàries. La guia vol ser un conjunt d'indicacions que suggereixin possibles línies d'actuació que permetin l'aprofundiment en el tema proposat. Malgrat que hi ha activitats marcades, la gran majoria poden adequar-se al moment evolutiu dels infants i al seu context concret.

Com a primer contacte amb el quadern pensem que és enriquidor que el docent expliqui la història que s'ha de treballar sense mostrar-ne les imatges. Així, no solament potenciarem la creativitat, deixant que els infants s'imaginin com són els personatges i els llocs on es desenvolupa l'acció, sinó que també sabrem quins coneixements previs tenen i les seves expectatives respecte de la història i la temàtica que es vol treballar. Podem aprofitar els comentaris que vagin fent sobre els aspectes pels quals mostren interès i les qüestions que es plantegen. Un cop realitzada aquesta activitat, es torna a explicar la història, però aquest cop acompanyada ja d'imatges. Per aquest motiu és interessant que diguem als nens i nenes que només es fixin en les pàgines en les quals s'il·lustra la història. La relectura de tota la història serà necessària quan considerem que hem acabat el quadern.

La història es pot anar llegint textualment de la guia o bé explicar-la directament. El docent és qui coneix el grup i pot introduir les modificacions que cregui convenientes per ajudar a entendre el relat.

4

Apunts referencials dels dos cicles

El quadern de **segon cicle d'educació infantil**, *La Marta està contenta*, va dirigit a nens i nenes d'entre 3 i 6 anys. En aquesta franja d'edat les diferències són notables i, per tant, creiem necessari que el mestre adapti la història i les activitats a l'edat i les característiques del grup. Així mateix, pel que fa a les activitats, hem de tenir en compte que com més petits són els nens més guiades hauran de ser aquestes, i, al contrari, en edats més avançades els nens i nenes seran més autònoms, encara que és habitual que demanin ajuda o que se'ls dirigeixi si es creu convenient. A l'apartat 6 d'aquesta guia es presenta amb detall l'aplicació.

Els nens i nenes de 3 i 4 anys saben moltes coses, però les seves experiències cognitives estan lligades principalment a la satisfacció de les seves necessitats. La seva capacitat d'atenció no està gaire desenvolupada i construeixen els seus coneixements a partir de la pròpia acció.

Per tant, s'ha de treballar aquest quadern de manera lúdica a partir de l'explicació del conte, primer explicant-lo oralment i després ajudant-se de diferents suports: imatges, títelles, representació, etc. A més, ens centrarem bàsicament en la il·lustració que vulguem treballar encara que podem fer referència a la resta de la història. Les activitats que proposem es poden desenvolupar totalment o parcialment, però sempre s'ha de procurar que totes siguin al més viscudes possible.

Els nens i nenes de 5 i 6 anys ja són més autònoms i van adquirint confiança en ells mateixos i en les seves possibilitats, tant motrius com intel·lectuals. El seu grau de comprensió és més gran i s'inicien en la resolució de problemes concrets.

Per tant, tot i que ens centrem en la il·lustració concreta que cal treballar, es pot presentar la totalitat de la història, i així establir relacions entre els diferents temes que hi vagin apareixent. A més, es poden aprofitar situacions quotidianes per relacionar-les amb els continguts que es proposen. Les característiques d'aquest material permeten diferents enfocaments metodològics, i es pot treballar per nivells i fer les activitats cada grup per separat o en grups intercicle per potenciar l'enriquiment interpersonal dels infants.

Quan s'acabi el quadern, se'ls pot demanar que s'imaginin com continuarà la història de la Marta, com serà ara la seva vida si el pare treballa. Serà enriquidor posar en comú el que pensa cada infant. Es pot dibuixar la Marta i la seva família en un mural i penjar-lo a la classe.

En el quadern de **cicle inicial d'educació primària**, *En Kidane té un tresor*, primer es presenta la història i després, les activitats. Aquesta distribució facilita la lectura i la visualització individual en altres contextos: a casa, a la biblioteca, etc. A fi d'aclarir al docent aquest doble vessant entre il·lustració i activitat, cada una de les activitats que apareixen des de la meitat fins al final del quadern estan relacionades amb una de les

il·lustracions. A l'apartat 7 d'aquesta guia es plantegen pautes metodològiques per a la seva aplicació.

Els nens i nenes d'aquest cicle van ampliant el seu vocabulari i són capaços de comunicar-se verbalment amb fluïdesa i d'expressar sentiments i opinions amb riquesa i precisió lèxica. Progressen en el raonament i arriben a la comprensió i resolució dels problemes que se'ls plantegen. Van adquirint hàbits de treball que permeten la sistematització dels aprenentatges i la introducció de tècniques instrumentals bàsiques.

Aquests alumnes es van reafirmant en la seva identitat i són més conscients de les seves capacitats i de les seves limitacions; són capaços de controlar les seves emocions, la qual cosa els permet canalitzar l'energia cap a l'obtenció de nous aprenentatges. Intel·lectualment són actius, els agrada observar el seu entorn més immediat i la seva participació és activa. Poden donar opinions personals i la descentralització gradual del seu pensament els permet posar-se en el lloc de l'altre, cosa que permet que, a poc a poc, vagin adquirint comportaments i actituds que els ajudin a comprendre situacions personals i socials bàsiques per a la convivència democràtica.

A mesura que es vagi explicant la història d'en Kidane, els nens i nenes poden anar dibuixant en una llibreta com s'imaginin el que els explica el protagonista. Quan s'acabi el quadern, se'ls pot demanar que s'imaginin com continuarà la història d'en Kidane i que facin els dibuixos sobre la vida d'aquest nen a la ciutat on viu, amb la seva família, els seus amics i amigues, etc. Serà enriquidor posar en comú les posteriors seqüències que s'hagin imaginat.

5

Les històries de la Marta i en Kidane

La història de la Marta

La història de la Marta està contextualitzada en el nostre país i la nostra realitat. L'atur és un fenomen que afecta una quantitat important de persones i, a més, és una cosa que ens pot passar a tots i a totes ja que ningú no pot afirmar que mai no li faltará la feina o que mai no es trobarà a l'atur. Per aquesta raó hem triat una família de classe mitjana que té cobertes les seves necessitats bàsiques però que rep la notícia inesperada de l'acomiadament del pare, fet que provoca un desequilibri i una preocupació deguda a la sobtada manca d'oportunitats que hi ha en el camp laboral.

En la història de la Marta es tracta el tema de l'atur, però no des d'una situació extrema. Som conscients que hi ha experiències límit provocades per l'atur i que ens poden portar a parlar de la fam o de problemes greus d'habitatge deguts a desnonaments o lloguers molt alts. També és veritat que hi ha col·lectius que es troben més afectats a causa de l'atur, com poden ser els joves, les dones i els aturats de llarga durada. Aquí hem volgut introduir-nos en el tema sense radicalitzar la situació ja que els nostres objectius no eren tant treballar i tractar el tema de l'atur sinó aproximar-nos a com es pot viure una puntual falta d'oportunitats.

Al llarg de la història tampoc no hem volgut entrar en consideracions concretes i plantejaments que es poden fer els pares, és a dir, no expliquem l'experiència viscuda des d'un punt de vista adult. El que sí que fem, i és el que trobem interessant, és mostrar com pot viure aquesta realitat un infant, en concret una nena de cinc anys, la Marta. Encara que no es digui de manera explícita en la història, podem deduir que els pares de la Marta han parlat amb la nena, ja que ella sap que el pare no té feina i que estan preocupats, de la mateixa manera que quan el pare troba feina tots els membres de la família participen de l'alegria i la celebració.

Per tant, partint d'una realitat que pot ser propera als nostres alumnes –si més no és un fet habitual en la societat en la qual vivim–, aprofundim en els sentiments i les actituds de la protagonista quan de cop i volta ens toca viure un fet que no arriba a capgirar la nostra vida però sí que desequilibra força la rutina i la tranquil·litat del nostre dia a dia.

La història d'en Kidane

La història d'en Kidane se situa a Etiòpia, un país conegut per les sequeres i la fam. En Kidane, el nostre protagonista, ha de fugir de casa seva a causa d'una extrema sequera i caminar durant dies i dies fins que ell i la seva família troben un lloc per viure. Però aquí no s'acaba la història perquè hauran de tornar a marxar per trobar una ciutat amb hospital on puguin curar la germana petita, que està malalta. A Etiòpia són abundants les comunitats nòmades que van canviant de lloc quan s'acaba la reserva d'aigua. Però als problemes deguts a la manca d'aigua, se n'hi sumen d'altres que agreugen la situació de moltes famílies. Us oferim unes pinzellades sobre aquest país per tal de conèixer i entendre una mica millor la realitat etiòp.

Etiòpia té una superfície molt gran, formada per una extensa zona muntanyosa, un gran altiplà i una àmplia zona desèrtica. La meitat de la població es dedica a l'agricultura i la ramaderia. El 2004, Etiòpia estava habitada per 72 milions de persones. L'esperança mitjana de vida és de 43 anys (concretament, 43 anys els homes i 44 anys les dones). La mortalitat infantil és de 117 per 1.000 i la mortalitat entre infants menors de 5 anys arriba a un 174 per 1.000.

A tot el que hem dit, per si no n'hi havia prou, encara hem d'afegir qüestions com el deute extern, la sida, el paper de les multinacionals, la propietat de la terra i les migracions internes, entre d'altres problemes. Tot el que hem comentat provoca situacions d'extrema pobresa, amb falta d'oportunitats importants en diferents àmbits de la vida i sense poder satisfer les necessitats bàsiques per viure, com la que ens explica en Kidane al principi de la seva història.

Etiòpia pateix greus problemes deguts a la manca d'aigua provocada per fortes sequeres. En èpoques de sequera extrema hi ha una important escassetat d'aliments i una davallada de les pastures, fets que són causa de la fam entre la població i de la mort de moltes persones. La poca quantitat d'aliments, atès que l'aigua per regar els conreus és escassa o nul·la, provoca nivells elevats de malnutrició. La mort d'un gran nombre d'animals agreuja encara més la situació d'inseguretat alimentària. La sequera, evidentment, provoca un augment dels preus del menjar i de l'aigua però, paradoxalment, qui té diners per pagarlos no mor i sobreviu, i qui no té diners és qui pateix les conseqüències més dramàtiques de la sequera. Per tant, al problema de la falta d'aigua, s'hi afegeix el de la pobresa i el de la manca de diners.

Un altre fet que cal destacar són les guerres. Tots sabem que els conflictes armats incideixen en el desequilibri d'un país i que afecten des d'àmbits relacionats amb l'alimentació fins a àmbits laborals i familiars, sense perdre de vista que els governs sempre donen prioritat a la situació bèl·lica abans que a les necessitats bàsiques de la població.

A tot això s'afegeix la desforestació causada, principalment, pel fet que es necessita la fusta per fer foc i per a la construcció, i també es necessita l'espai del bosc per al conreu.

Si en voleu saber més:

BRUNEL, S. (1999). "¿Siguen existiendo hambrunas por causas naturales?", a *Geopolítica del hambre. Cuando el hambre es una arma. Informe 2000*. Barcelona: Icaria.

SMITH, D. (2003). *Atlas des guerres et des conflits dans le monde*. París: Autrement.

ZIEGLER, J. (2000). *La fam al món explicada al meu fill*. Barcelona: Empúries.

<http://www.intermonoxfam.org>

Global express. L'actualitat a l'aula. Edició núm. 5. Abril 2003. Àfrica: més enllà de la sequera.

<http://fao.org> Comunicats de premsa de la FAO.

Etiòpia: La sequia provoca graves pèrdues de ganado y acentúa el sufrimiento de la población.

<http://www.unicef.org>

Actualidad.

Se agrava la hambruna en Etiopía, 136.000 niños gravemente desnutridos.

6

Activitats d'aprenentatge per al segon cicle d'educació infantil

La Marta és una nena de 5 anys

Pàgina 3

La Marta és una nena de cinc anys. Ha estat molt trista perquè ha vist els seus pares preocupats a causa de l'atur. Ara és molt feliç perquè el seu pare i la seva mare treballen i tornen a estar contents.

La Marta vol ser amiga vostra.

La Marta us vol explicar com s'ha sentit.

Teniu ganes de conèixer la història de la Marta?

Hola!

Orientacions didàctiques

Com és la Marta

Aquest és el primer contacte amb la Marta. En comentarem les característiques personals, tant les físiques com les relatives als seus sentiments, que ens deixa entreveure aquesta il·lustració.

Sobre les característiques físiques direm als alumnes que observin el dibuix i descriguin el personatge: es diu Marta, és una nena... També poden descriure la seva germana petita, que surt en el dibuix, la Laura. Podem comentar com van vestides, com és la seva habitació..., però sobretot destacarem la nina amb la qual juga la Laura.

Quan acabem la descripció, els demanarem que es descriguin ells mateixos. Farem esment al fet que tots som diferents i que és impossible trobar dues persones iguals. També destacarem que el nostre físic no ens fa ni millors ni pitjors, que som com som. Simplement som diferents i la diferència és una de les característiques de les persones.

Com se sent la Marta

Destacarem que la Marta ens diu que ara és molt feliç perquè el seu pare i la seva mare treballen i tornen a es-

tar contents. També direm que la Marta ha estat molt trista perquè ha vist els seus pares preocupats. Aquí introduïm ja diferents sentiments que tothom ha experimentat: felicitat, tristesa i preocupació. Demanarem als alumnes que ens expliquin com se senten ells: si estan contents, enfadats, tristos, etc., i per què. Més endavant aprofundirem en l'àmbit dels sentiments.

Direm que la Marta vol ser amiga seva i que els vol explicar com s'ha sentit. Convé motivar els alumnes perquè els faci il·lusió conèixer la història de la Marta. Per aconseguir-ho podem plantejar les següents preguntes, les quals serviran d'introducció als temes que aniran sortint: Voleu saber més coses de la Marta? Voleu saber què li ha passat a la família? D'on penseu que ha sortit la nina amb la qual juga la Laura? La Marta va estar malalta, sabeu què va tenir? Sabeu què li agrada fer?

A casa vivim el pare, la mare, l'àvia, la Laura –la meva germana petita– i jo. Som una família molt alegre.

El pare tenia una bona feina, però un dia li van dir que tancaven l'empresa i es va quedar a l'atur. La mare continuava treballant.

El pare estava trist i preocupat perquè a ell li agradava la seva feina i ara no trobava cap empresa on pogués tornar a treballar.

A mi m'agradava quan tornava a casa de treballar i m'explicava què havia fet a la feina, com li havia anat. Jo també li explicava el que havia fet a l'escola.

Jo li seguia explicant les coses que aprenia a l'escola, a què jugava al pati..., i ell m'explicava molts contes.

M'agradaven molt els contes que m'explicava. Però estava trista perquè veia que els pares estaven preocupats, feien números en un paper, i no reien tant com abans.

Orientacions didàctiques

La família de la Marta

El fet que la Marta ens presenti la seva família dona peu a parlar sobre com són de diferents les famílies que existeixen actualment i podem demanar que, qui vulgui, expliqui com és la seva. Si es creu convenient, es pot fer un dibuix de cada família; així, a partir del dibuix, potser serà més fàcil parlar-ne.

La Marta, a la primera il·lustració, ja ens ha avançat la problemàtica que van viure ja que ens ha dit que havia estat molt trista perquè havia vist els seus pares preocupats per l'atur. Això ens pot donar peu a explicar que a la vida no hi ha seguretats absolutes, és a dir, el que avui és d'una manera, demà pot canviar totalment; això no ens ha d'angoixar, però ho hem de saber. A continuació, definirem entre tots i totes què és l'atur. Aquesta paraula no els és desconeguda perquè s'utilitza amb freqüència en la nostra societat. A més, poden haver viscut algun cas d'atur bé a casa seva, bé a casa d'algun conegut o familiar. Partint de la frase en la qual la Marta ens diu que el seu pare estava trist i preocupat, és im-

portant definir i intentar entendre una persona que es queda sense feina, com se sent, per què està preocupada, com pot canviar la vida de la família, i destacar el fet que necessita el suport de la família i els amics, etc.

Però malgrat que el pare està trist i que tant el pare com la mare estan preocupats, no tot és dolent. La Marta diu que li agraden molt els contes que li explica el seu pare. Segons ella, el seu pare és qui millor explica els contes, el que en sap més. També es pot demanar als alumnes qui de la seva família explica millor els contes, qui sap cantar millor..., o quines coses els agrada fer amb els diferents components de la família.

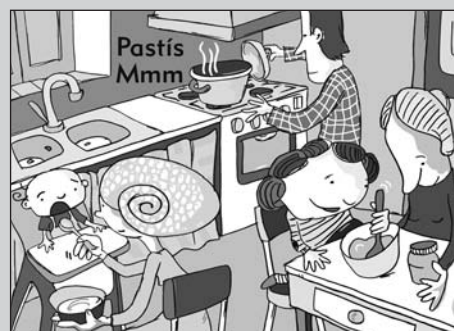
Els sentiments

La Marta ens ha parlat de diferents sentiments, alegria, tristesa i preocupació, però n'hi ha molts més, de sentiments. Proposem l'activitat de la pàgina 4 per parlar i poder aprofundir en els sentiments. Per això presentem quatre cares de nens i nenes que ens mostren expressions diferents: content, enfadat, plor i por. Els alumnes acabaran de dibuixar les cares marcant el sentit de les boques, les llàgrimes, etc. Parlarem entre tots sobre diferents situacions que provoquen aquests sentiments i posarem exemples de situacions concretes, plantejant preguntes com "Què els deu haver passat a aquests nens i nenes perquè mostrin aquestes expressions?" Podem demanar als alumnes que expressin corporalment aquests estats d'ànim. Aniria bé poder fer-ho davant d'un mirall. Una vegada s'han treballat els quatre sentiments esmentats, se'n poden introduir d'altres com tristesa, preocupació, sorpresa, etc. Els alumnes poden parlar de les possibles raons que els sembla que provoquen cada cara.

Els pares no em compraven gaire roba i l'àvia me l'arreglava. La meua àvia en sap molt, de cosir; ella me n'ensenyava perquè jo vull saber cosir igual de bé quan sigui gran.

No vam poder anar enlloc de vacances, però ens ho vam passar molt bé! Anàvem a la placeta, passejàvem, explicàvem contes... i vam fer un pastís. És un pastís de xocolata. Ens surt molt bé, és molt bo. Ens agrada a tots... bé, la Laura encara no l'ha tastat perquè és molt petita, però segur que quan sigui més gran li agradarà tant com a mi.

Pastís. Mmmm...

Orientacions didàctiques

Aquí es veu una de les conseqüències que el pare estigui a l'atur: la manca de diners. Però malgrat la manca de diners, no estan en una situació extrema, ni molt menys. A més, intenten solucionar el problema econòmic arreglant i allargant la roba, fent activitats que no requereixen grans despeses i cuinant.

Malgrat que hi ha algunes mancances, la il·lustració respira alegria i il·lusió. L'important no és tant el que fa la Marta sinó que s'ho passa molt bé fent-ho. Valora que l'àvia sàpiga cosir i diu que ella també en vol saber, gaudeix anant a la placeta i jugant, li agrada passejar, ja ens ha dit que li agrada que el pare li expliqui contes... i també li agrada fer un pastís de xocolata amb la família i després poder-se'l menjar.

Fem un pastís

Com a activitat, proposem fer el pastís de la Marta. Es tracta d'una recepta que podem fer a la cuina de l'escola. Després en poden portar un tall a casa per tastar-lo amb la família. Quant als ingredients, podem demanar

que entre tots els portin, o, si tenim un mercat a la vora de l'escola, podem anar-hi a comprar els ingredients

A la pàgina 6 tenim els ingredients i un espai perquè els alumnes puguin dibuixar com era el pastís que han fet.

La recepta és la següent:

Ingredients

- 250 g de galetes
- 2,5 dl de llet
- 2 o 3 cullerades soperes de farina de blat de moro (maicena)
- 250 g de mantega
- 1 rajola de xocolata
- 20 cl de crema de llet

Preparació

Primer, mulleu les galetes amb la llet. Quan s'hagin estovat una mica, tritureu-les i barregeu-les amb la meitat de la mantega fins que obtingueu una massa homogènia. Després, amb aquesta pasta, folreu el fons i les parets d'un motlle de pastissos desmuntable i reserveu-lo a la nevera.

Barregeu la llet amb la farina de blat de moro (maicena) i la mantega restant i porteu-ho a ebullició sense deixar de remoure. Retireu-ho del foc i afegiu-hi la xocolata ratllada –no gaire finament–. Bateu-ho lleugerament i incorporeu-hi la nata muntada, barrejant amb compte d'avall cap a amunt.

Ompliu el pastís amb aquesta preparació i deixeu-lo a la nevera fins que el farcit estigui ferm. Traieu-lo del motlle i poseu-lo en una plata de servir. Després en podeu tallar trossos perquè els alumnes se'ls puguin emportar a casa.

Em van sortir uns granets i el pare em va portar al metge.

El pare encara no havia trobat feina; havia anat a algunes empreses a demanar-ne, però no li n'havia sortit cap. Jo volia que el pare treballés, però també m'agradava que m'acompanyés al metge.

El pare, com que sempre era a casa, em portava a l'escola i em recollia, dinàvem junts... i, sobretot, m'explicava molts contes. El pare explica molt bé els contes. A més, a vegades se'ls inventa i m'ensenya a mi a inventar-me'n.

Orientacions didàctiques

Estar malalt

La Marta està malalta i el pare la porta al metge. Ells mateixos han viscut en diferents ocasions el que significa estar malalt, tenir febre, haver d'anar al metge, etc. És important que exterioritzin els seus sentiments i que expliquin què significa estar malalt: què passa?, què senten?, què es fa?, qui en té cura?

Es pot comentar que anar al metge i tenir medicines és un dret que hauríem de tenir totes les persones, però que no sempre és així. Hi ha nens i nenes que quan estan malalts no tenen la possibilitat que els atengui un metge o que de vegades el metge es troba molt lluny i és difícil anar-hi. Les conseqüències de no tenir una assistència mèdica poden ser irreversibles. Cal valorar el fet que quan estem malalts puguem anar al metge, puguem prendre medicines, puguem estar calentets a casa, puguem menjar els aliments adequats i puguem tenir una persona que tingui cura de nosaltres.

Els contes

Als infants, els agraden molt els contes. Els podem demanar que ens diguin qui els explica contes a casa i a l'escola. També els podem demanar que ens diguin quin

conte els agrada més i per què, i que l'expliquin a tota la classe.

Què ens cura

Proposem l'activitat de la pàgina 8 per aprofundir en aquelles coses que necessitem per posar-nos bons quan estem malalts: identificar i pintar tot allò que necessitem per curar-nos. A continuació explicaran per a què serveix cada cosa, per què ens ajuda a posar-nos bons i a curar-nos. També ens poden dir si ells ho han hagut de fer servir alguna vegada, moltes o cap, o si ho han vist fer servir a algú. Aquí podem seguir comentant que coses tan necessàries com les que ells i elles han pintat no estan a l'abast de tots els nens i nenes.

El metge em va dir que tenia la varicel·la i vaig haver de quedar-me uns quants dies a casa. El pare em va cuidar molt.

No m'agrada estar malalta perquè no puc anar a l'escola, no puc anar a la placeta, no puc jugar amb els meus amics i amigues, no podem anar a passeig...

Quan estàs malalt no et trobes bé, no pots sortir al carrer, a vegades tens febre...

Quan estic malalta m'agrada que el pare m'expliqui contes, que la mare em faci petonets i abraçades, i que l'àvia em canti cançons.

Estic malalta.

Orientacions didàctiques

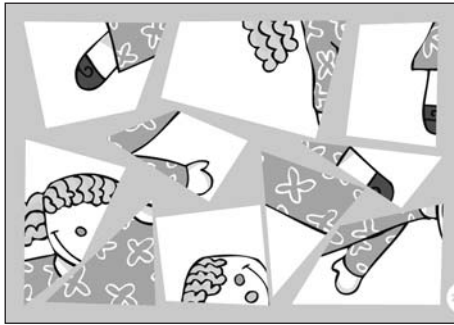

La Marta ens diu tot el que no pot fer quan està malalta. Podem demanar als infants que ens diguin altres coses que els agrada fer i que no poden fer quan estan malalts, per exemple menjar certs aliments, anar d'excursió, anar a la piscina, etc.

Quan estic malalt o malalta m'agrada...

En l'activitat es presenten diferents dibuixos que representen coses que es poden fer quan estàs malalt. Se'ls demanarà que mirin amb deteniment els dibuixos i que encerclin aquells que mostren el que a ells els agrada fer quan estan malalts. Se'ls ha deixat un espai en blanc per si hi ha alguna cosa més que volen expressar i que no s'ha mostrat en els dibuixos. A continuació, ho poden explicar i també representar.

Orientacions didàctiques

El trencaclosques

A la pàgina 13 del quadern es diu que va ser l'aniversari de la Laura –va fer un any–, i que li van regalar una nina feta per l'àvia i la Marta. A la pàgina 12 han d'endevinar quin és el regal d'aniversari de la Laura fent el trencaclosques que hi ha a la pàgina 23. Els alumnes re-

tallaran el trencaclosques de la pàgina 23, el faran i l'enganxaran a la pàgina 12.

Fem una nina

Es proposa fer a la classe una nina amb llana. És una nina molt fàcil de fer. Les instruccions són les següents:

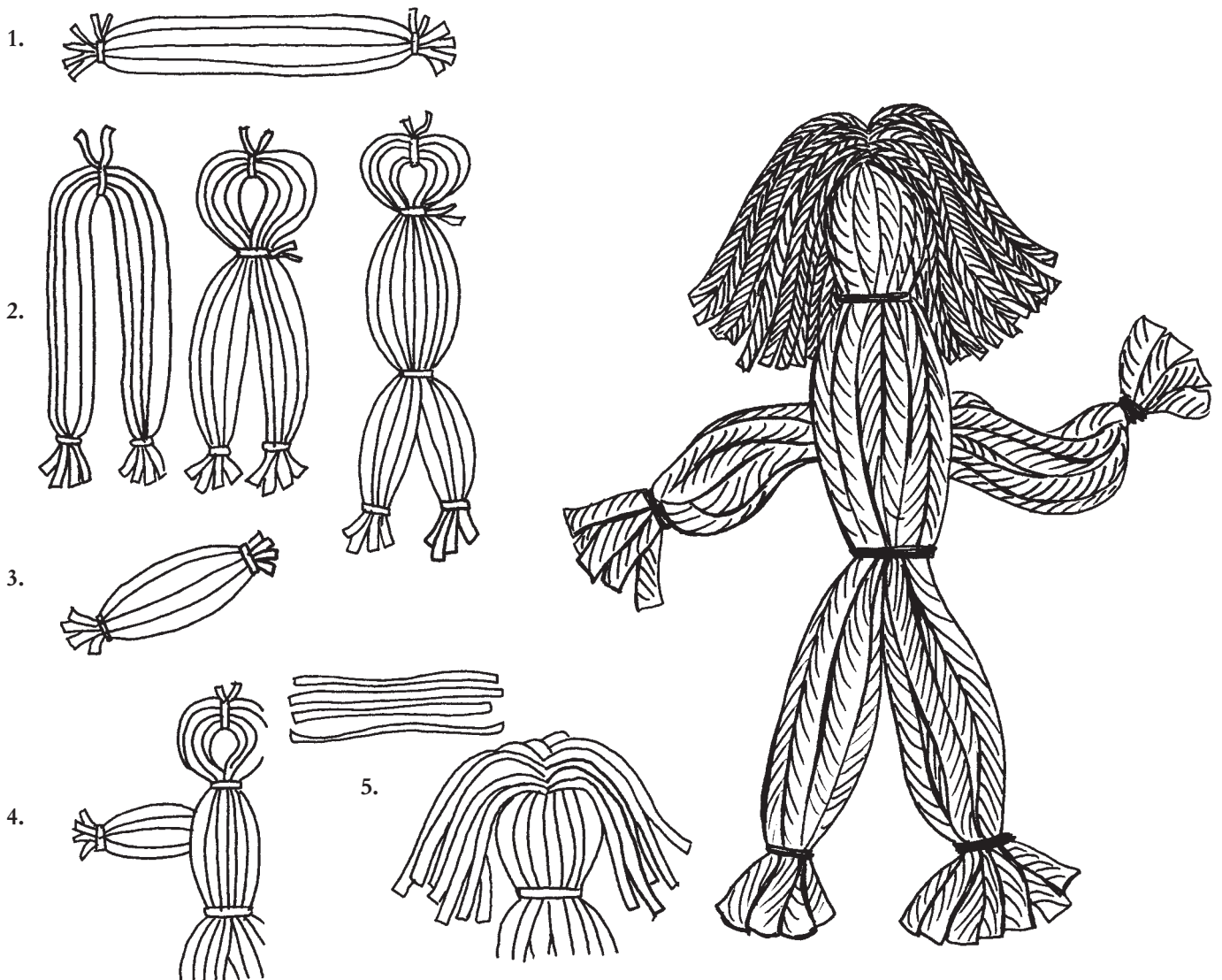
Talleu trossets de llana gruixuda i uniu-los lligant-ne els extrems.

Continueu lligant-los successivament tal i com s'indica.

Uniu-hi altres llanes

i passeu-les a través del cos del ninot com si fossin els braços.

Cosiu trossos de llana al cap per fer el cabell.

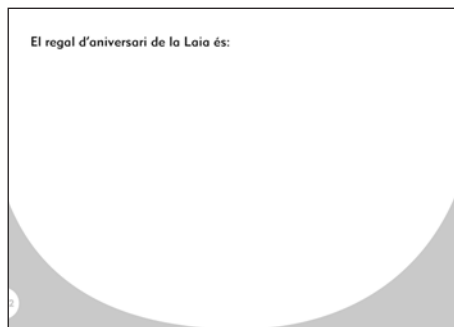

*La Laura va fer un any i va tenir el regal més bonic del món: una nina.
L'àvia i jo li vam fer una nina de roba, una nina preciosa. Vam combinar les teles i els colors i ens va sortir molt bonica. A la cara li vam pintar els ulls, la boca, el nas... i el cabell el vam fer amb llana negra.
A la Laura segur que li va agradar molt perquè de seguida s'hi va posar a jugar.*

Felicitats!

Orientacions didàctiques

El regal d'aniversari de la Laia és:

El regal de la Laura

Es comentarà que va ser l'aniversari de la Laura, la germaneta de la Marta, i es preguntarà què creuen que li van regalar. Els alumnes aportaran idees i realitzaran l'exercici que es proposa a la pàgina 12. La pàgina 12 és en blanc i només hi diu "El regal d'aniversari de la Laura és:" El regal d'aniversari és una nina de roba, però per saber-ho, l'alumne haurà d'anar a la pàgina 23 del quadern, retallar el trencaclosques i fer-lo. Finalment, l'enganxarà a la pàgina 12 i el pintarà.

Tal i com es proposa a la pàgina 18 d'aquesta guia, es pot fer una nina amb els alumnes. Es tracta d'un treball manual fàcil de realitzar.

Tant la il·lustració com l'activitat ens donen l'oportunitat de reflexionar sobre què significa la celebració d'un aniversari. L'alumnat pot explicar com celebren els aniversaris: fan una festa, hi ha un pastís, conviden la família i els amics, hi ha regals, etc.

Pel que fa als regals és necessari fer-nos la reflexió tots plegats que, a més del regal material que rebem, un regal també significa que algú ha pensat en nosaltres, que

ha dedicat un temps a valorar què ens podia agradar més, que potser l'ha fet ell mateix, etc.

Tota la classe cantarà la cançó d'aniversari dedicada a la Laura.

Cada dia el pare em portava a l'escola. A mi m'agrada molt anar a l'escola perquè m'ensenyen moltes coses: cantem cançons, fem dibuixos, ens ensenyen les lletres i els números, fem excursions...

Quan arribo a casa m'agrada explicar als pares què he fet a l'escola. Ells m'escolten amb molt interès.

Si ens ensenyen una cançó nova, la canto a la Laura i ella riu.

Orientacions didàctiques

L'escola

La Marta diu que li agrada molt anar a l'escola perquè aprèn les lletres i els números, canta cançons, fa dibuixos, fa excursions, etc. Preguntarem als nens i nenes què els agrada més de l'escola.

Direm que no tots els nens i les nenes tenen l'oportunitat d'anar a l'escola. Hi ha llocs en què l'escola cau molt lluny, o val molts diners i els pares no la poden pagar, o els nens han de treballar per ajudar econòmicament les famílies i no tenen temps d'anar-hi, o només van a l'escola els fills i no les filles, o... Per diferents raons, no tots els nens i les nenes del món estan escolaritzats. Cal que tota la classe conjuntament reflexioni sobre aquest fet i pensi quines mancances té i pot tenir en el futur una persona que no hagi pogut anar a l'escola.

Què és correcte?

Una vegada haguem reflexionat sobre l'escola, sobre el que hi fem, el que ens agrada, etc., proposem fer l'activitat de la pàgina 14, en la qual es mostren, mitjançant un dibuix contextualitzat a la classe de la Marta, accions que no són correctes. L'alumnat haurà d'identificar allò

que no es pot fer i encerclar-ho. Després, entre tots, diran per què aquella acció no és correcta, i explicaran com s'hauria de fer. Finalment, i en un paper a part, dibuixaran la mateixa classe, però amb les conductes correctes. El dibuix es pot fer individualment o en grups, com si fos un mural per penjar a la classe.

M'agrada explicar el que faig a l'escola

L'infant necessita que l'escoltem, tant a l'escola com a casa, i que donem importància i valorem totes les coses de les quals ens fa partícips.

En aquest quadern proposem diverses activitats en les quals les famílies poden col·laborar. Si es creu necessari, es pot fer una reunió o una nota informativa per explicar les activitats que es faran per tal que en tinguin coneixement i puguin participar-hi en la mesura que els ho demanem.

A l'escola, hi tinc molts amics i amigues i m'agrada jugar-hi.
 La Paula i el Shushanto són els meus millors amics.
 Ens agrada molt jugar a saltar a corda.
 També ens agrada fer castells i figures amb la sorra.
 Aquest any han comprat unes galledes i unes pales de diferents colors.
 De tant en tant ve algun amic o amiga a jugar a casa i un altre dia jo vaig a jugar a casa seva.

Tinc amics i amigues.

Orientacions didàctiques

L'amistat

Estem envoltats de persones, però no amb totes tenim la mateixa relació. Hi ha persones que per a mi són totalment desconegudes, d'altres que veig de tant en tant i que només saludo, d'altres que veig sovint i que conec i amb qui també parlo, i d'altres de les quals, a part de tot, sóc amic o amiga. Podem demanar als alumnes que pensin en aquests quatre grups i que esmentin algú que en formi part. Per exemple, les persones desconegudes poden ser aquelles que veus quan puges a un autobús, que no saps com es diuen ni on viuen; les que veus de tant en tant i que només saludes poden ser els veïns; les que veus sovint i que coneixes pot ser l'amic o l'amiga d'un germà que ve sovint a casa, o bé la dependenta d'una botiga i que, a més, és mare d'un company de classe.

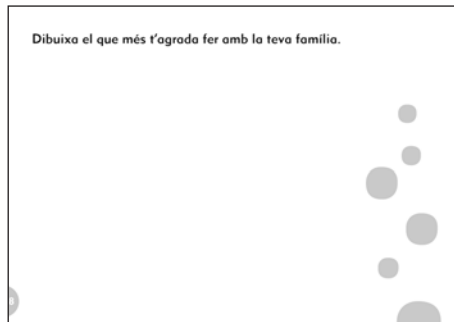
Però, què vol dir ser amic? Què és i què implica l'amistat? Es ressaltarà la importància de tenir amics i el que aquests signifiquen. Es demanarà què els agrada fer amb els amics i amigues. Se'ls demanarà que diguin el nom del seu millor amic o amiga i que el dibuixin i expliquin per què és el seu millor amic o amiga.

A continuació, es presentarà l'activitat de la pàgina 16. A la part esquerra de la pàgina hi ha diferents dibuixos on es mostren situacions correctes i situacions incorrectes entre amics i amigues. Es comentaran els dibuixos i a la part dreta del dibuix cada alumne dibuixarà una boca cap amunt o una boca cap avall segons si és una cosa ben feta o mal feta. Els diferents dibuixos donaran peu a parlar d'aquelles coses que fan els amics i d'aquelles coses que no fan els amics.

Els dissabtes i diumenges anem tots una estoneta a jugar al parc que hi ha al costat de casa. És un parc ni gaire gran ni gaire petit, però jo el trobo molt bonic. A la Laura li agrada molt jugar amb la sorra i a mi m'agrada molt gronxar-me. A vegades, si no hi ha gaire gent, vaig amb bicicleta, però he d'anar amb compte de no fer mal a ningú.

Orientacions didàctiques

Malgrat l'atur que viu la família i els problemes que tenen, entre tots fan activitats per passar-s'ho bé. No cal fer grans viatges ni comprar objectes molt valuosos per ser feliços. Una vegada assolits els mínims necessaris per viure, és més important per als infants sentir-se estimats, volguts i acceptats que tenir moltes coses potser materials però no aquesta base afectiva tan necessària per créixer.

La família

La Marta ens diu què fa els dissabtes i els diumenges. Això ens dona peu a demanar als nens i nenes què els agrada fer amb la seva família i a proposar-los que ho dibuixin a la pàgina 18. Després, explicaran el seu dibuix a tota la classe i explicaran per què els agrada fer-ho.

Altres il·lustracions i activitats de la història de la Marta ens han permès de tractar el tema de la família. Aquí podem aprofundir sobre el temps d'oci familiar i com el viuen els infants.

Oh! Tinc una bona notícia! El pare ha trobat feina. Tots estem molt contents i hem fet un pastís entre la mare i jo per celebrar-ho. Fa una bona cara! Segur que és boníssim. En vols un tros?

Estem contents.

Orientacions didàctiques

La Marta diu que està contenta perquè el pare ha trobat feina. És important destacar la idea que el que passa a un membre de la família forma part i repercuteix en tota la família. És a dir, quan el pare no tenia feina tots estaven preocupats i li feien costat, i ara que ja n'ha trobat tots estan contents i ho celebren.

La història de la Marta

Ja som al final de la història de la Marta i hem pogut tractar molts temes i reflexionar-hi. Per poder-ne fer un repàs proposem l'activitat de la pàgina 20, en què es

mostren de manera desordenada diferents vinyetes representatives de la història de la Marta.

La primera vinyeta ens porta al menjador de casa de la Marta, on es veu els pares que estan preocupats perquè el pare s'ha quedat a l'atur.

A continuació, ve la il·lustració en què el pare de la Marta la cuida perquè està malalta. Segueix l'aniversari de la Laura, amb motiu del qual la Marta i l'àvia li han fet un regal. Finalment, ve la il·lustració en la qual tota la família celebra que el pare ha trobat feina.

En aquesta activitat, a més d'ordenar la història, ens interessa tornar a explicar i reviure la història entre tots. Per tant, proposem de tornar enrere i explicar-la de nou. Aquesta activitat té caràcter de resum.

Orientacions didàctiques

Es destacarà la felicitat de la Marta perquè veu que els seus pares són feliços i s'ha pogut solucionar el problema que els entristia i pel qual patien. És important repassar els diferents sentiments que hem pogut treballar arran de la història: alegria, tristesa, preocupació, felicitat, etc.

És important comentar que a tots ens agradaria viure sense problemes, que tot anés bé, que no haguéssim de veure mai trista la gent més propera que ens estimem..., però la vida no és així. A la vida és habitual que ens passin coses bones, però també ho és que haguem de viure algunes situacions que no ens agraden gaire. L'important és que les situacions no ens bloquegin i que si-guem capaços de buscar solucions per poder sortir-nos-en. Seguint aquesta idea de superació i de voler solucionar els problemes, els direm que pensin en alguna situació problemàtica o conflictiva que els hagi entristit i que després hagin superat. Per exemple, van fer un dibuix i la mestra els va dir que no estava gaire ben fet i que el podien fer millor; ells es van posar tristos perquè l'havien fet amb molta il·lusió i esforç, però van esborrar allò que potser no els havia quedat gaire bé i ho van refer, van tornar a ensenyar-ho a la mestra i llavors la mestra els va felicitar.

7

Activitats d'aprenentatge al cycle inicial de primària

En Kidane

Pàgines 3 i 14

Aquest nen és en Kidane i té set anys. Abans vivia amb la seva família en una zona molt pobre d'Etiòpia, la vall del Rift. A Etiòpia viuen 70 milions de persones, dels quals 30 es troben en una situació de pobresa absoluta. Els habitants del país tenen un accés deficient als serveis bàsics (només el 46% té accés a serveis de salut, el 34,5% a educació primària, el 25% a aigua potable i el 17% a sanejament). Malgrat que el 75% de la població no té accés a l'aigua potable, Etiòpia disposa d'un gran potencial de recursos hídrics, amb 12 conques fluvials i gran quantitat de brolladors i aigües subterrànies. Les conseqüències d'aquest escàs accés a l'aigua potable es manifesten, per exemple, en múltiples malalties originades pel consum d'aigua contaminada així com també en la baixa assistència de les nenes a l'escola, principals encarregades de subministrar aigua potable a les famílies.

A causa d'unes fortes sequeres es van veure obligats a anar-se'n de casa seva. En Kidane vol ser el vostre amic i us vol explicar tot el que ha viscut. Per això us saluda:

Hola. Sóc en Kidane i tinc set anys. Vam haver de marxar del poble on vaig néixer i ara vivim en una petita ciutat. Us explicaré què va passar i totes les coses que he viscut.

Orientacions didàctiques

En Kidane

Aquest és el primer contacte que tenim amb la història i, per tant, és necessari motivar l'alumnat perquè li faci il·lusió conèixer en Kidane i tot el que ha viscut i així iniciar el treball del quadern. Subratllarem que en Kidane ens vol explicar què li ha passat i totes les coses que li ha tocat viure. Podem fer preguntes com les que apuntem a continuació ja que ens serviran d'introducció als temes que s'aniran tractant al llarg de la història: Voleu saber més coses d'en Kidane?, voleu saber per què va haver de marxar del poble on va néixer?, voleu saber per què viu ara en una ciutat?, voleu saber què és el que porta a la mà?, voleu saber per què ara està content?

Volem conèixer en Kidane

A l'activitat de la pàgina 14, en Kidane ens explica qui és, on viu, què li agrada. A continuació ens demana a nosaltres que expliquem com ens diem, d'on som i què ens agrada fer. En primer lloc demanarem als alumnes que observin el dibuix i que llegeixin el text. A partir d'aquí, els demanarem que descriguin verbalment en Kidane, tant des del punt de vista del que ens diu com del que veiem en el dibuix del conte. A continuació demanarem als alumnes que es descriguin a ells mateixos i que contestin les preguntes que els fa en Kidane. Igual que hem dit en la història de la Marta, farem esment del fet que tots som diferents i que és impossible trobar dues persones iguals. També remarcarem que el nostre físic no ens fa ni millors ni pitjors, que som com som. Simplement som diferents i la diferència és una de les característiques de les persones.

En Kidane està content

Tant a la il·lustració com a l'activitat es pot observar que en Kidane està content. Partint d'aquest sentiment els demanarem que ens expliquin com se senten ells i el perquè. També parlarem dels seus gustos.

Les persones podem estar contentes, enfadades, preocupades, tristes, espantades, etc. Proposarem que busquin

fotografies en revistes, o fotografies personals, o de la classe, o de colònies... i que hi sàpiguen identificar els diferents sentiments que es desprenen de les cares que hi apareixen.

Tots som iguals, però diferents

Els objectius d'aquesta activitat complementària és viure la diversitat com una realitat i participar-ne, sentir-se bé amb un mateix i valorar la part positiva de cada persona. Es necessita paper d'embalar per fer les siluetes, fotografies de revistes, tisores i goma d'enganxar. Es començarà l'activitat comentant què vol dir que som iguals i què vol dir que som diferents. Cada nen i cada nena s'estiraran a terra, a sobre del paper, per tal de dibuixar les siluetes. Les siluetes es retallaran i s'enganxaran a les parets de la classe o del passadís. Paral·lelament es buscaran i es retallaran de revistes, que hauran dut de casa, siluetes de persones i es comentarà: qui és?, com és?, per què t'agrada?, què tenen d'igual?, què tenen de diferent? A mesura que es van comentant, s'enganxen a dins de les siluetes dels alumnes. El docent recull les intervencions de l'alumnat i el que va dient cadascú, després fa la transcripció dels resultats i els enganxa a la paret al costat de les siluetes.

Vivíem en una cabana el pare,
la mare i les meves dues germanes, l'Addis i la
Lamlam.
L'Addis és més gran que jo i la Lamlam és més
petita.
Teníem molt poca aigua a la bassa comunal. En
teníem ben just per poder cuinar i regar una mica
l'hort.
Vam plantar unes llavors de tef, el cereal amb
què es prepara la ingera, un menjar que fem molt
sovint al meu país. Però la terra estava molt seca
i les llavors no creixien prou bé...
Als animals se'ls veien tots els ossos perquè
podien menjar i beure molt poca cosa.
Els meus pares i altres persones grans del poble
feien cara de molt preocupats.

Ajudo els pares a plantar tef.
A la bassa hi ha molt poca aigua i sembla que

Ayudo a mis padres a plantar tef.
En la bolsa hay muy poca agua y parece que este
año casi no lloverá y habrá mucho sequía.

aquest any gairebé no plourà i hi haurà molta
sequera.

Orientacions didàctiques

En Kidane ens presenta la seva família, ens ensenya la cabana on vivien, ens mostra el seu poble i ens va introduint en el problema que es desenvoluparà al llarg de la història: la sequera.

La seva família està formada pel pare, la mare, les seves dues germanes –Addis i Lamlam– i ell. En Kidane és el mitjà, l'Addis és la gran i la

Lamlam, la petita. Ells són tres germans malgrat que la mitjana de fills per família a Etiòpia és de set.

En Kidane ajuda el pare i la mare a plantar tef donant-los les llavors. El tef és un cereal autòcton amb el qual es prepara la *ingera*, el menjar nacional i molt típic d'Etiòpia. La *ingera* és com un pa pla i rodó preparat amb tef i aigua, que es pren amb carn i vegetals. A més a més del tef, també es cultiva sorgo i civada.

La cabana on viuen en Kidane i la seva família és petita i feta de canya i pells d'animals. Com podem veure, totes les cabanes del poble són molt semblants.

A la il·lustració es veu una bassa amb poca aigua. A vegades han de caminar unes quantes hores per recollir aigua de deus on també beuen els animals. En altres oca-

sions, tal i com es mostra en el dibuix, tenen recollida l'aigua en una bassa comunal. Quan en aquesta bassa comunal hi ha poca aigua, uns quants homes del poble fan torns per fer-hi guàrdia i vigilar que ningú no els prengui l'aigua i que els animals no s'hi acostin, no solament perquè no hi beguin sinó també perquè no la contaminin. Aquest fet ens pot ajudar a entendre fins a quin punt arriba la necessitat i el valor que pren l'aigua quan escasseja de debò. La manca d'aigua es comença a notar en la terra seca i en els animals, als quals es veuen els ossos perquè poden menjar i beure molt poca cosa.

Hi ha una persona que carrega llenya i aquí s'apunta el problema de la desforestació deguda, principalment, al fet que es necessita la fusta per fer foc i per a la construcció, i també es necessita l'espai del bosc per al conreu.

Davant d'aquesta situació els adults del poble estan preocupats i en Kidane ho sap.

Quan l'aigua és indispensable

Per tal d'introduir el tema de la importància de l'aigua, proposem fer la primera activitat de la pàgina 15, en la qual hi ha diferents dibuixos: una piscina, un hospital, infants que fan jocs d'aigua... Es demanarà als alumnes que mirin atentament els dibuixos i que pintin aquells en què l'aigua és necessària i indispensable i expliquin el perquè. Aquí es pot començar a parlar del malbaratament de l'aigua, però s'acabarà d'aprofundir sobre aquest tema a l'activitat que proposem amb la il·lustració de la pàgina 5.

Tal i com es preveia, la sequera va ser extrema. De les llavors que vam plantar no n'ha sortit res i la terra sembla cremada. A la bassa comunal hi ha molt poca aigua i la poca que hi ha no és bona per beure perquè ens faria mal de panxa i agafaríem malalties.

S'han mort algunes persones de desnutrició, perquè no tenim menjar ni aigua.

Davant d'aquesta situació els pares ens han dit a les meves germanes i a mi que per salvar la vida no tenim altra solució que marxar del poble.

Marxarem demà i també vindran els meus tiets, els meus cosins i altres veïns.

No tenim aigua ni menjar.
El tef no ha pogut créixer.
S'ha de buscar una solució.
Quina injustícia.

Orientacions didàctiques

La sequera

La il·lustració de la pàgina 4 ens anuncia el tema de la sequera i aquesta il·lustració ens permet poder-hi aprofundir. Cal que destaquem les diferències entre les il·lustracions de les pàgines 4 i 5:

la terra és més seca, cremada, i no ha sortit la planta de tef, la bassa és gairebé seca i ja no cal

que hi hagi l'home que hi feia guàrdia, ningú no prepara menjar (no en tenen), ningú no carrega llenya.

A la il·lustració, els adults estan parlant entre ells i han de prendre una decisió molt important. Es pot comentar a l'alumnat que durant la vida s'han de prendre moltes decisions, i que n'hi ha de més difícils de prendre que d'altres. Els podem demanar si recorden alguna decisió que ells hagin hagut de prendre últimament: triar entre dues peces de roba, triar al costat de qui volien asseure's a la classe... També els podem demanar si saben alguna decisió que hagi hagut de prendre la seva família: canviar o no d'habitatge, decidir a on anaven de vacances... Tornant a la història d'en Kidane, es pot comentar que han de prendre una decisió ràpida perquè la situació és molt extrema.

Per un bon consum de l'aigua

En el primer exercici de la pàgina 15, corresponent a la il·lustració de la pàgina 4, ja s'ha pogut començar a parlar del consum de l'aigua i de quan l'aigua és indispensable i quan la malbaratem. Aquí treballarem el segon exercici de la pàgina 15, corresponent a la il·lustració de la pàgina 5, i parlarem, concretament, del fet que segons quines siguin les nostres accions estem fent un bon consum de l'aigua o l'estem malgastant. Hem de recordar a l'alumnat que l'aigua és un bé limitat. Nosaltres, en el dia a dia, podem afavorir l'estalvi d'aigua. Amb aquest objectiu proposem la segona activitat de la pàgina 15, on es mostren dues possibles actuacions per a una mateixa realitat. Els alumnes hauran d'encerclar el dibuix que mostra un millor consum de l'aigua. Per tant, per exemple, els alumnes hauran d'encerclar la dutxa i no la banyera i explicar per què s'estalvia l'aigua en un cas i se'n malgasta en l'altre.

Una vegada fet l'exercici, els podem demanar si ells es banyen o es dutxen, si es renten les dents amb l'aixeta tancada i només l'obren quan la necessiten, o bé si es renten les dents amb l'aixeta ben oberta i rajant molt. Això ens donarà peu a parlar de la responsabilitat que es desprèn de les nostres accions.

Un altre exercici és que pensin com s'imaginen un dia sense aigua. Que facin un repàs de tot el que farien des del moment de llevar-se fins al moment d'anar-se'n a dormir. Aquest exercici es pot fer en petits grups i després posar-lo en comú tot el grup classe.

L'endemà vam marxar. A tots ens feia molta pena deixar el poble perquè sabem que potser no podríem tornar-hi a viure.

No podíem emportar-nos gaires coses per no dur massa pes. Jo vaig voler-me emportar el meu tresor, la washent que va fer el meu avi i que em va regalar quan tenia quatre anys. La washent és una petita flauta.

Els camells portaven les cabanes i nosaltres vam haver de caminar molt. Estàvem molt cansats. Buscàvem un poble a on poguéssim viure bé, però no l'acabàvem de trobar.

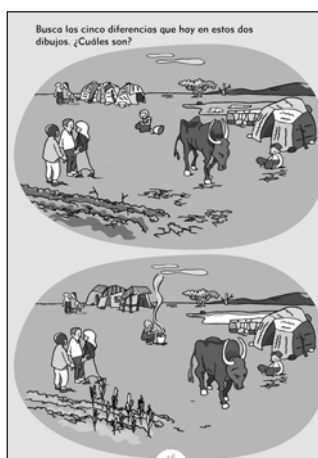
Fa dies que caminem i estem molt cansats.

Encara no hem trobat cap poble on ens puguem quedar una temporada.

Mirar la washent que em va regalar l'avi em porta molts records: és el meu tresor.

Orientacions didàctiques

Els adults del poble ja han pres una decisió: marxar i buscar un lloc on hi hagi aigua i puguin viure. Per poder sobreviure no tenien cap altra solució que marxar, però deixar el teu poble ha de ser molt dur. És important comentar que el cas d'en Kidane no és un cas aïllat i que hi ha molts nens i nenes al món que es troben en situacions similars. A continuació intentarem entendre com se sent en Kidane i preguntarem: Com creus que se sent en Kidane?, com et sentiries tu?

Són en un campament nòmada. Les cabanes són les mateixes que les de la pàgina 4 i la pàgina 5. Pel fet de ser nòmades construeixen un tipus de cabanes petites fetes amb canya i pells d'animals que transporten els camells quan s'han de traslladar. Ells ja estan instal·lats i s'estan

recuperant de l'esforç que han fet durant tot el viatge. D'una mica lluny, s'acosta un altre grup de persones. En els campaments nòmades hi ha famílies que ho han perdut gairebé tot. Als campaments, solen anar-hi, principalment, famílies afectades per la sequera extrema i famílies que s'escapen dels conflictes armats.

No podien emportar-se gaires coses. En Kidane va decidir emportar-se la *washent*, la petita flauta que li va regalar l'avi. A continuació els demanarem que s'imaginin que han de marxar de casa, que passaran dies fora, i que només es poden emportar el que càpiga dins d'una maleta de mida mitjana. Es tracta que pensin en les coses que tenen i que triïn el que s'endurien. Un cop ho hagin pensat, els demanarem que ho escriguin en un paper. Després explicaran què han triat i per què. Amb paper d'embalatge podem fer un mural amb forma de maleta, demanarem als alumnes que de tot el que han dit triïn una sola cosa, que la dibuixin, la retallin i l'enganxin a la maleta.

Les cinc diferències

A la pàgina 16 proposem una activitat lúdica: buscar les cinc diferències entre els dibuixos per poder reflexionar sobre una situació molt crítica que requereix haver de prendre decisions dràstiques.

Les diferències són:

- Llac ple / llac força buit o buit del tot.
- Plantes que creixen de la terra / sense plantes o molt seques.

- Animals vius / animals famèlics.
- Cabanes més elaborades / cabanes més senzilles, petites (així les poden transportar).
- Una dona que cuina amb una olla / olla buida, la dona la mira, però no té res per cuinar.

Els dibuixos ens permeten contextualitzar el tema al nostre país i comparar les conseqüències que té la sequera a les poblacions d'Etiòpia i les conseqüències que té la sequera aquí. Cal entendre la realitat d'Etiòpia, però també cal valorar la nostra situació per no malbaratar, per ser més solidaris, més sensibles a les problemàtiques mediambientals.

Podem comentar, també, que a Etiòpia no tothom viu la sequera de la mateixa manera: la sequera provoca que s'apugin els preus del menjar i de l'aigua. Aleshores, qui té diners per pagar-ho sobreviu, i qui no en té pateix les conseqüències més dramàtiques. Per tant, el problema de la sequera va unit al problema de la pobresa.

Seguint en la línia que acabem de comentar –que no tot el problema prové de la sequera–, podem llegir o expli-

car els dos paràgrafs que segueixen a continuació i que s'han extret de l'adreça següent:

<http://www.intermonoxfam.org/page.asp?id=673>

La paradoxa d'Etiòpia és que podria ser el graner de tot Àfrica. Fins i tot després d'haver patit fortes sequeres els anys 1984 i 2000, hi ha terres molt fèrtils que produeixen una àmplia varietat de cultius i un dels millors cafès del món. A més, Etiòpia és el país africà amb més bestiar. L'economia del país ha patit una forta caiguda a causa de la crisi del cafè. Fa uns mesos, un informe oficial assegurava: “La major preocupació del govern d'aquest any és l'impacte que tindrà la baixada dels preus del cafè i els cereals sobre els petits agricultors”. Segons càlculs de l'executiu, prop de 15 milions de famílies depenen d'aquest cultiu per a la seva supervivència, però el preu ha caigut aquest any en picat. Les implacables lleis del comerç internacional han precipitat la pobresa. Niega, director de l'Institut d'Investigació Política d'Etiòpia, opina que “si bé la sequera ha estat el detonant d'aquesta crisi alimentària, la pobresa és la seva veritable causa, i aquesta està molt relacionada amb la política agrària del país”.

Per fi vam trobar un poble on es podia treballar la terra i teníem menjar i aigua. A mi m'agradava molt jugar amb els meus cosins i amics, però també ajudava els pares.

Un dia, la Lamlam, la meva germana petita, es va posar molt i molt malalta. Era urgentíssim que la veiés un metge.

Però en aquell poble no hi havia cap metge i vam haver d'anar a una ciutat que era força lluny.

Els meus pares, l'Addis, la Lamlam i jo vam arribar-hi després d'uns quants dies de caminar.

Ja havíem trobat un poble per viure, però la Lamlam es va posar molt malalta.

Hem de portar-la a la ciutat perquè allà la podrà visitar un metge.

Allà lluny es veu la ciutat. Per fi hi arribem!

Orientacions didàctiques

Quan sembla que ja han trobat un poble on poden viure, ja que hi ha terra per treballar-la i, a més, tenen menjar i aigua, la cosa es complica amb la malaltia de la Lamlam, la germana petita.

La greu situació de la Lamlam fa que hagin de deixar les altres persones del poble, que fins aleshores els havien acompanyat, i que hagin d'emprendre un viatge llarg perquè els puguin visitar un metge. Cal reflexionar sobre la facilitat que tenim nosaltres perquè ens visiti un metge i com és de difícil per a la família d'en Kidane. Hauria de ser un dret de totes les persones poder tenir accés ràpid a una medicina de qualitat. A partir d'aquí és interessant que l'alumnat reflexioni sobre el fet de no

tenir cobertes les necessitats bàsiques com pot ser la de l'assistència mèdica.

El viatge des del poble fins a la ciutat va ser llarg, va durar uns quants dies. Com que la Lamlam estava molt malalta i dèbil, la mare la portava en braços i les dues anaven muntades en el camell. Com que havien de fer el viatge en camell, van haver de deixar la cabana al poble i no tenien casa. Durant el viatge, les nits les van haver de passar al ras. En Kidane diu "Per fi hi arribem!": hem de pensar que un viatge com aquest ha de ser molt i molt cansat. Podem demanar als alumnes si recorden algun dia que s'hagin cansat molt i que l'expliquin..., però en Kidane encara estava més cansat.

A més a més de cansat, en Kidane també estava preocupat i trist. Estava preocupat perquè veia la seva germana molt malalta. Estava trist perquè havia hagut de marxar del seu poble. Quan semblava que havien trobat un lloc per viure també van haver de marxar i, a més, trobava a faltar els seus tiets, els seus cosins, els amics...

Els mitjans de transport

La família d'en Kidane utilitza el camell com a mitjà de transport. L'objectiu de l'activitat de la pàgina 17 és valorar la desigualtat de mitjans de transport i l'esforç que fa tota la família, molt més si comptem que porten una nena malalta. La família d'en Kidane té un camell, però no totes les famílies a Etiòpia disposen d'aquest mitjà. A la part superior fem la pregunta "Quins són els mit-

jans de transport que tu coneixes?” i així intentem fer un repàs d’alguns mitjans de transport perquè s’adonin que n’hi ha molts.

A la part inferior fem la pregunta “Quins són els que utilitza la família d’en Kidane?” per poder adonar-nos que ells només van a peu i en camell. Tot i que es tracta d’una situació d’urgència, que requereix la

velocitat d’un cotxe o d’una ambulància ja que hi ha un malalt de gravetat, ells no tenen cap altra possibilitat. De vegades hi ha camions que passen algun dia a la setmana i funcionen com a autobusos, però triguen moltes hores per fer els trajectes i s’ha de pagar. Aquí es fa palesa, una vegada més, la manca de recursos i d’oportunitats deguda a la pobresa.

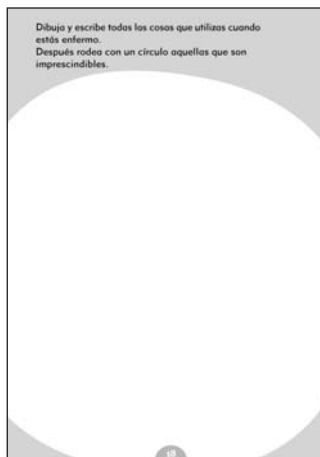
Vam anar en un hospital. La doctora ens va dir que la Lamlam estava molt malalta, tenia molta febre i no li baixava, i que s'havia de quedar molts dies a l'hospital, perquè l'havien d'operar d'apendicitis.

Els pares estaven molt tristos i la mare plorava. Jo volia que la Lamlam es posés bona de seguida i que poguéssim tornar a jugar junts ben aviat. Trobava molt a faltar els meus cosins i amics. Els pares deien que si ens havíem de quedar dies en aquella ciutat haurien de buscar feina i una casa per viure.

La doctora diu que la Lamlam està molt malalta i que s'ha de quedar a l'hospital.
Els pares estan tristos.
Jo vull que la Lamlam es posi bona.
Haurem de buscar una casa per viure.

Orientacions didàctiques

Ja són a l'hospital i la Lamlam ja està en bones mans, però la situació és molt crítica. La malaltia és quelcom que tots els alumnes han viscut i han patit. Potser no han estat tan malalts com la Lamlam, potser no han hagut d'estar hospitalitzats, però segur que han anat al metge, que s'han trobat malament, que han hagut de prendre algun medicament, etc. Aprofitarem les seves vivències per reflexionar sobre què significa estar malalt i com ens sentim quan estem malalts, així podrem entendre millor què sent la germana petita d'en Kidane.

Per iniciar la reflexió sobre què significa estar malalt podem proposar a l'alumnat acabar les frases que segueixen a continuació:

Quan estic malalt o malalta em sento...
Normalment, quan estic malalt o malalta, sempre...
Quan estic malalt o malalta m'agrada que...
Sempre que vaig al metge penso...
Quan tinc febre la mare em dona...
El que menys m'agrada quan estic malalt és...

Què necessitem quan estem malalts

Mitjançant l'activitat de la pàgina 18 volem que els alumnes pensin i reflexionin al voltant d'una realitat que viuen amb freqüència: estar malalt. A partir d'aquí han de recordar allò que utilitzen o fan servir, dibuixar-ho i escriure-ho. Després han d'encerclear el que és imprescindible per curar-se. Es reflexionarà sobre allò que és realment imprescindible i important i que no sempre està a l'abast de tothom.

La doctora sabia que els pares buscaven feina per pagar l'hospital, i un lloc per viure. Ella els va dir que coneixia una persona que buscava una família per fer de masovers i cuidar-se d'uns terrenys.

Els pares van anar a parlar amb aquell senyor i de seguida van fer tractes. El pare i la mare cultivaven la terra a canvi d'uns diners i de poder viure en una casa. La casa era al costat de les terres; era força petita però a mi m'agradava. Era la primera vegada que vivia en una casa.

Els pares treballaven la terra i sempre que podien anàvem a veure la Lamlam a l'hospital.

Els pares han trobat feina.

Ara vivim en una casa petitona que a mi m'agrada molt.

La Lamlam encara és a l'hospital i l'anem a veure.

Orientacions didàctiques

La germana petita d'en Kidane continua a l'hospital. La doctora de la Lamlam els posa en contacte amb una persona que necessita uns masovers. Així els pares tenen feina, guanyen uns diners i poden viure en una casa. És la primera vegada que en Kidane i la seva família viuen en una casa.

Reflexionarem tots plegats sobre el canvi que ha de significar passar de viure en una cabana –a més era una cabana petita i mòbil– a viure en una casa. Per intentar entendre aquest canvi els direm que ells i elles, que sempre han viscut en una casa o en un pis, pensin com seria i com canviaria la seva vida si de cop i volta haguessin de viure en una cabana. Què creuen que tindria

de bo i de dolent el canvi d'habitatge? Després de reflexionar-hi, entre tots poden fer un dibuix que reflecteixi la seva nova vida en una casa.

Els oficis

Els pares d'en Kidane són pagesos. Això ens porta a parlar d'oficis. Cal adonar-se que tots els oficis són necessaris. Hi ha d'haver metges, escombriaires, mestres, bombers, botiguers, pagesos, guàrdies, forners, carter, perruquers, etc. Però a nosaltres, què ens agradaria ser? Quan ens fem aquesta pregunta ja ens adonem, d'entrada, que hi ha oficis que ens agraden més que d'altres. Proposem l'activitat de la pàgina 19 per tal que cada alumne/a pugui valorar en quin grau li agradaria realitzar els oficis que es mostren. Per això pintaran un quadrat, pocs o molts segons si els agrada poc, molt o moltíssim. Tenen espai per escriure tres oficis més i també els poden valorar. Una vegada realitzada l'activitat els farem adonar que no a tots ens agraden els mateixos oficis i que, per tant, no tothom ha fet les mateixes valoracions. Això dóna peu a parlar de la diversitat, de les preferències, etc.

Estic trist perquè trobo a faltar els meus amics i els cosins. Aquí no conec ningú i m'agradaria tenir amics.

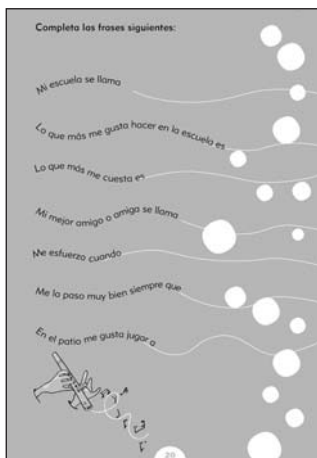
Els pares ens han dit a l'Addis i a mi que ens han apuntat en una escola. Amb els diners que guanyen poden pagar l'escola i el material. L'Addis i jo no havíem anat mai a l'escola i estem molt contents perquè així sabrem llegir, escriure... Però estic una mica espantat perquè no conec ningú.

Com que els pares treballen i guanyen diners, puc anar a l'escola.

Jo no havia anat mai a l'escola, i estic molt content de poder-hi anar perquè aprendré moltes coses.

Orientacions didàctiques

En Kidane se sent trist perquè troba a faltar els seus amics i els cosins. Demanarem als alumnes si recorden l'última vegada que van estar tristos i per què, quina era la causa de la seva tristesa. La tristesa és un sentiment molt habitual entre les persones. Però en Kidane, a més de trist, també està espantat perquè va a l'escola i no coneix ningú. Els demanarem si alguna vegada han anat en algun lloc en el qual no coneguin ningú i els demanarem que expliquin la situació, com es van sentir, què van fer.

L'escola

En Kidane i la seva germana Addis van per primera vegada a l'escola. Estan molt contents perquè així sabran llegir i escriure. Hem de tenir en compte que no tots els

nens i nenes d'Etiòpia van a l'escola i que la majoria dels pares són analfabets, és a dir, no saben ni llegir ni escriure. Aquí podem connectar amb la manca d'oportunitats i amb la idea de no tenir cobertes les necessitats bàsiques que ja comentàvem a la il·lustració de la pàgina 7 i a l'activitat de la pàgina 17.

No obstant això, hem de fer adonar als nens i nenes del bagatge cultural aportat per la família i la comunitat: la importància de la tradició oral africana, el respecte per la saviesa de les persones més grans, els oficis transmesos de pares a fills... Podem aprofitar per parlar del que ells han après dels pares, mares, avis i avies...

A casa nostra tots els nens i nenes van a l'escola. Això a Etiòpia i a molts països africans no és així, com tampoc no ho és l'horari i la composició de les classes. Moltes vegades les classes comencen molt d'hora al matí per aprofitar la llum del dia, i facilitar i assegurar l'anada a l'escola abans de tornar per ajudar les famílies. En moltes ocasions en una mateixa classe hi ha infants de diverses edats.

Una vegada coneguem una miqueta la realitat d'en Kidane proposem l'activitat de la pàgina 20 per tal que els alumnes puguin reflexionar, parlar i comentar, a partir d'unes frases inacabades, sobre el que fan a l'escola, els amics i amigues que tenen, les assignatures que els costen, allò que els agrada, etc. Per fer l'activitat els direm que, de manera individual, acabin les preguntes. Després, quan hagin finalitzat, els demanarem si hi ha algú que vulgui llegir i compartir amb la resta de la classe alguna de les frases que ha escrit.

Estem molt contents perquè la Lamlam està molt millor. La doctora ha dit que aviat podrà tornar a casa.

Ara ja fa uns quants dies que vaig a l'escola i ja sé escriure el meu nom i el de les meves germanes.

Un dia em vaig emportar la washent que em va regalar l'avi. A l'hora del pati vaig ensenyar-la als meus companys i els vaig explicar com es tocava. Ells m'han ensenyat jocs que jo no coneixia. Ara tinc molts amics i amigues.

Tinc molts amics i amigues.

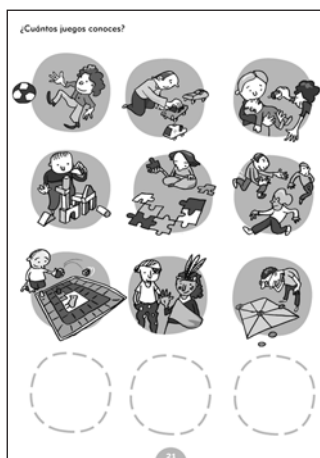
Jo els he ensenyat a tocar la washent i ells m'han ensenyat els seus jocs.

La Lamlam cada dia està millor.

Tengo muchos amigos y amigas. Yo les he enseñado a tocar la "washent" y ellos me han enseñado sus juegos. Lamlam cada día está mejor.

Orientacions didàctiques

En Kidane ens dona una bona notícia: la Lamlam està molt millor. Com que la germana petita s'està recuperant, tots estan molt contents. Segurament els nostres alumnes estan contents en moltes ocasions. Els podem demanar quines situacions els fan posar contents.

Però en Kidane no només està content perquè la Lamlam està millor, també està content perquè ja ha fet amics i amigues. La washent que li va regalar l'avi l'ha ajudat a fer amics i amigues. En Kidane els ensenyava com es tocava i els seus companys li ensenyaven jocs que ell no coneixia.

És un bon moment per aprofundir en què significa l'amistat, què vol dir ser amic, quants amics i amigues tenen, com es diuen, què fan amb els seus amics, a què juguen, etc.

També podem parlar de la washent. La washent, per a en Kidane, és com un tresor. A més de ser un instrument que a ell li agrada tocar, també té un significat especial perquè va ser un regal del seu avi i li porta molts records agradables. Podem demanar als alumnes si tenen algun tresor, és a dir, alguna cosa que per a ells tingui un significat especial. Pot ser que no sigui un objecte, un tresor també pot ser un record, una olor... alguna cosa que no es pugui tocar. Els alumnes que ho vulguin ens poden explicar si tenen algun tresor i compartir-lo entre tots i totes. La washent li permet fer amics i amigues.

Jocs

En Kidane ens diu que els seus companys li han ensenyat molts jocs. Proposem l'activitat de la pàgina 21 per tractar el tema del joc. A la làmina hi ha uns quants jocs dibuixats. Se'ls demanarà que pintin aquells que coneixen i que en dibuixin algun més i que també el pintin. Abans de fer l'activitat i també mentre la fan els podem fer les preguntes següents: Quants jocs coneixeu? Com s'hi juga? Quan jugueu a aquell joc? Amb qui hi jugueu?...

Finalment, els podem proposar que juguin a algun joc o a més d'un. També es podria muntar un taller de jocs, fer fotos dels infants mentre juguen i després fer un mural.

*La Lamlam ja és a casa i tots estem molt contents.
Les coses han canviat molt, els pares tenen feina,
tenim una casa per viure i tenim menjar.
A més, vaig a l'escola i tinc molts amics.
Però de tant en tant, també recordo el poble que
vam haver de deixar i la cabana on vivíem.
M'agradaria que tothom tingués menjar i aigua
bona per beure i que ningú més patís com
nosaltres.*

Ja tornem a estar tots junts.
Som molt feliços.
Espero que es trobin solucions a la sequera perquè
no es torni a repetir el patiment que han viscut
moltes persones.

Ya volvemos a estar todos juntos.
Somos muy felices.
Espero que se encuentren soluciones a la sequía
para que no se vuelva a repetir el sufrimiento que
han vivido muchas personas.

Orientacions didàctiques

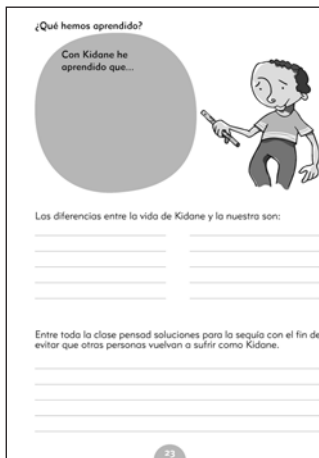
La situació de la família ha canviat totalment: la Lamlam està curada, els pares tenen feina, disposen d'una casa per viure, van a l'escola, tenen amics... Això no vol dir que en Kidane no pensi en el seu poble i en la seva cabana. Les experiències que hem viscut ens acompanyen tota la nostra vida. Aquestes experiències fan que en Kidane tingui una sèrie de sentiments contradictoris i també l'esperança que el que ha viscut no torni a passar mai més.

Demanarem als nens i nenes que s'imaginin com serà la vida d'en Kidane d'ara endavant i que ho dibuixin.

Recordem la història

A l'activitat de la pàgina 22 proposem fer un repàs de tota la història. Abans de fer aquesta activitat plantegem tornar enrere i explicar de nou tota la història per recordar el que ha viscut el nostre protagonista. Aquest exercici té un caràcter de resum. Una vegada hem repassat i recordat la història passarem a mostrar les il·lustracions més importants i direm als alumnes que l'acabin amb un dibuix seu...

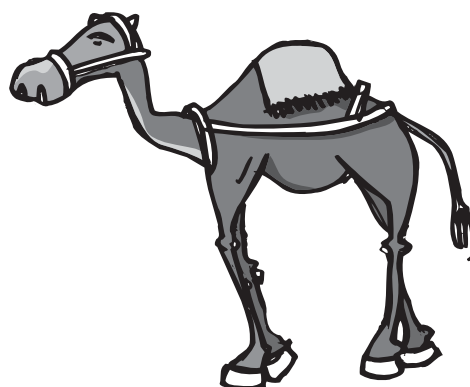
Orientacions didàctiques

Aquesta activitat ens permetrà interioritzar el que s’ha-
 gi après. Es formularà la primera pregunta i s’aniran
 anotant les respostes a la pissarra. Posteriorment es co-
 piaran en el quadern.

A continuació, s’aniran definint les diferències entre la
 vida d’en Kidane i la nostra per tal de poder veure la
 situació extrema que ha viscut en Kidane.

Com a últim exercici pensarem, entre tota la classe, com
 podria ser un món ideal i farem una llista de tots aquells
 aspectes que considerem importants i necessaris. Els
 nens i nenes són molt creatius i tindran moltes idees.
 De tot el que s’hagi dit triarem, entre tots, les idees que
 siguin més viables i escriurem un manifest en què es di-
 gui quin món volen i com creuen que es pot arribar a
 aconseguir. El manifest es pot donar a conèixer a les al-
 tres classes i a les famílies. També podem dir què po-
 dem fer nosaltres perquè algun dia aquest món ideal es
 pugui fer realitat.

8

Activitats complementàries per als dos nivells

Per treballar amb altres grups i amb la família

L'àlbum de fotografies

A les històries dels quaderns es presenten dues famílies. Això ens portarà a parlar i aprofundir en la família de cadascú. Amb aquesta finalitat proposem una activitat en la qual cada alumne portarà un àlbum de fotografies de la seva família. Necessitem la col·laboració de totes les famílies per tal que triïn entre tots, el nen i la nena també, cinc o sis fotografies en les quals es vegin les diferents persones que la formen. Aquestes fotografies es plastificaran en un quadernet i davant s'hi posarà el nom i els cognoms de cada alumne. Una vegada tinguem tots els àlbums, durant una setmana els nens i nenes aniran explicant per qui està formada la seva família, on viuen, què els agrada fer i tot allò que tinguin ganes de compartir amb la resta de companys. Una vegada tots i totes han fet la seva exposició, els àlbums es posaran en un espai a la classe on tothom que ho desitgi pugui mirar-lo. Hem de comentar que podem mirar els àlbums tantes vegades com vulguem, però que cal que en tinguem cura.

Passar llista

Aquesta activitat potencia les capacitats psicològiques, afectives i de relació, així com també les habilitats socials dels infants. Els objectius són reconèixer la pròpia persona, reconèixer l'altre i percebre la diferència com un tret significatiu, identificar les diferències estètiques i de caràcter entre nosaltres mateixos i els altres, i potenciar l'autoafirmació mitjançant l'autoestima i l'empatia. Es necessiten fotografies de carnet de cada alumne i del mestre o mestra, cartolines de diversos colors, gomets, un sobre de carta, cinta adhesiva i clips. Construïm una caseta bastant gran amb cartolina, que penjarem a una paret de l'aula. La caseta tindrà finestres, porta, xemeneia, etc. Al sostre podem enganxar-hi gomets de colors i formes diverses, simulant una teulada, que sigui ben vistosa (podem fer-hi cortinetes amb paper de seda, etc.). A una cantonada de la caseta, hi enganxarem el sobre, deixant la solapa oberta, per poder-hi ficar les fotografies dels nens i les nenes que han vingut quan hem acabat de passar llista. Enganxarem cada fotografia en un tros de cartolina, deixant un espai a la part inferior per escriure-hi el nom de cadascun dels nens i nenes.

Quan tots els nens i les nenes han arribat es comença l'activitat. El mestre agafa les fotografies de dins el sobre i va preguntant, agafant-les una per una, "Ha vingut tal alumne?" i tots contestaran. Si diuen que sí i és cert que ha vingut, els demanarem, per exemple, si té el cabell llarg o curt, i els convidarem a tocar-se els seus cabells perquè vagin copsant el concepte de diferència, que serà una manera de proporcionar-los elements d'autoreflexió sobre la pròpia imatge i la dels altres. Si és un nen o nena que porta ulleres o audiòfons, ressaltarem la diferència i el que aquesta suposa, i intentarem fer-los veure la responsabilitat de tenir cura d'aquests aparells personals, per què són necessaris, etc. Si responen que no ha vingut i és cert que no ha vingut, llavors posarem la fotografia a la finestra de la caseta. Si sabem que no ha vingut per malaltia ho comentarem i reflexionarem sobre com es deu trobar... Pensem que amb aquesta metodologia podem anar potenciant l'autoestima i l'empatia del nen o nena com a subjecte individual que és i capacitant-lo en les habilitats i estratègies de relacions socials. Si quan els fem la pregunta ens diuen que no ha vingut i això no és cert, haurèm de procurar que el grup classe el tingui més en compte. És a dir, farem aixecar el nen o nena en qüestió perquè el vegin tots i els farem preguntes com qui n'és amic o amiga, si els agrada jugar-hi, a quina taula seu... Segons quines siguin les respostes podem treure importància al fet que ho hagin contestat erròniament, però si intuïm que és un nen o nena no gaire apreciat o apreciada per la resta del grup classe o bé que no se sent bé dins del grup, haurèm de pensar estratègies perquè la seva acceptació sigui generalitzada. Seguirem passant llista fins haver anomenat tots els nens i nenes, i després passarem a una altra activitat. És bo, per refermar-nos en els objectius explicitats, que al llarg de la jornada fem al·lusió als nens o nenes que hem deixat a la finestra de la caseta, amb algun comentari o pregunta directa.

El conte viatger

L'objectiu és crear i elaborar un conte entre tots amb la participació i la implicació de les famílies. El material que es necessita és un conte amb els fulls en blanc i les tapes plastificades, que podem confeccionar nosaltres mateixos. El conte, l'iniciarem entre tota la classe: pensarem qui o quins poden ser els protagonistes principals, l'escriurem a la pissarra i el llegirem fins que acordem el text definitiu. Cada nen o nena farà la seva il·lustració al text en un full. Després, el mestre o mestra copiarà el text acordat –no seran mai més de tres línies– a la primera pàgina del conte viatger i amb els dibuixos dels nens i nenes farà una composició per a la il·lustració d'aquella pàgina. Així el conte ja és a punt per viatjar a casa de cada nen el dijous o divendres de manera que cada cap de setmana el tindrà una família. Quan el conte viatja a casa dels nens va dins d'una carpeta, acompanyat d'una capsa de colors i d'unes instruccions. Pares i infants el llegiran i continuaran la història començada. Els grans escriuran el text i els petits faran el dibuix. El conte tornarà el dilluns a l'escola, es llegirà des del començament, i en arribar a la pàgina elaborada pel nen o nena serà ell mateix qui la llegirà i l'explicarà. Quan el conte ja ha viatjat a casa de tots els alumnes, entre tota la classe es decidirà un final. Un cop acabat el conte, torna a cada casa per tornar a ser llegit o bé es fotocopia i cada família en rep un exemplar. Aquest conte passa amb els nens a l'aula del curs següent i pot ser utilitzat com a llibre de biblioteca de classe.

Avui el conte l'explica...

Es tracta d'una activitat que pretén anar ampliant les capacitats de comunicació i la memòria de l'alumnat. Amb aquest objectiu, cada dia que vulguem treballar els quaderns, hi haurà un o dos alumnes que realitzaran una activitat introductòria consistent a fer un resum de la història que coneixem fins aquell moment. El mestre o la mestra animarà a fer aquesta activitat i ajudarà, si és necessari, els nens i les nenes que fan l'exposició amb la finalitat que no es deixin cap aspecte important i necessari per anar avançant en la història.

El conte motor

Representar la història com a conte motor és una activitat creativa i divertida per als infants. El conte motor és un recurs didàctic que potencia especialment les habilitats motrius dels nens i les nenes. Entenem per habilitats motrius aquelles capacitats que a poc a poc ajuden els nens a anar coneixent i dominant el seu propi cos en relació amb l'espai i el temps. El conte motor també permet la relació amb els altres companys, l'exploració de l'entorn proper, l'adquisició progressiva d'autonomia, l'enriquiment de les possibilitats expressives, etc. El conte motor consisteix a donar vida a la història de la Marta i d'en Kidane. S'anirà llegint la història i l'alumnat la representarà. Es pot escollir entre llegir tota la història o fer una selecció de moments concrets. Al llarg de l'exposició es poden fer les pauses que el docent cregui oportunes. Aquesta activitat pot acabar amb una conversa amb els nens i nenes amb l'objectiu de compartir els sentiments que han experimentat mentre representaven el conte: comentar com han viscut la història des d'un altre angle, saber com han interioritzat les informacions rebudes, etc.